

abból tartanak fent egy világot, néha kiszabadulnak, és eladnak nekünk valamit. Vagy halomra lőnek bennünket, kérdés, hogy a háború melyik fázisát éljük éppen.

A tenger nincs is olyan messze a sivatagtól, azt legalább jól ismerem, igaz, az ellenkező – északi, fehér, keresztény, a tápláléklánc csúcán álló – dimenzióból. Kétségem nincs afelől, hogy a Földközi-tenger medencéje miért az otthonunk, mély levegő, eldobott palackok, bútordarabok, csadorfoszlányok, öngyújtók, fémkonzolok, teáskannák, és minden bizonnyal Európába végül el nem jutott, lélekvesztőben elsüllyedt, láthatatlan hullák között sétálok, elkényeztetett úrinő, akinek a tenger is, sivatag is afféle turisztikai úticél. Jel a térképen, hogy jártam itt, pipa. Itt, ha van kuka, akkor is mellé dobják a cigis dobozt, papírsepit: megtanultak organikusan együtt élni a szeméttel. A mólóra sétálok, mint a frissen hennázott talpú menyasszonyok üzletkötés előtt, próbálom megélni, hogy szemközt van Szicília, amit látok, az tényleg történelmi hajóútvonal, a Római Birodalomban vagyok itt is, akárcsak otthon, a limesen belül. Nincs már ereje a napnak, nem fogok különösebben villogni otthon a bőrszínemmel. Itt villogok, kvázi fehéren. Csak férfiak ülnek a sörös rekeszekből, bádoghulladékból, háztartási koszból és tarka textilekből hevenyészett kávézóban, nyilvánosan nem isznak alkoholt, bár kocsiszám tolják ki a turistáknak fenn tartott üzletekből a sört és a whiskyt, különösen péntek előtt. A nyakamról indul az izzadságcsepp, a hátam látja a pillantásukat, bekúszik a seggemig. Tudom, hogy rólam beszélnek, és azt is, hogy én itt meztelen vagyok. Mindent a szemnek, kockáztatniuk nem ér: azt már megtanulták, bíznom kell abban, hogy nem pattan el sehol egy húr. Magányos, európai nő a tengeri piacon, rövidnadrágban. Bármit megtennének, meg is tehetnének velem. Tetszik, nem teszük, ez is az üzlet része: árukapcsolás. Én mentem oda, ahol ők gondolhatnak mindent. Ott vagyok, ahol mindent gondolhatnak, érzem, hogy gondolnak is, de én nem tudhatom ennek az árát. Hogy én mennyit érek itt. Mennyit érek? Hol számít ez.

Zalán Tibor

A PIAC

– avagy Békéscsabán
mit érdemes reggel

A piac mint olyan, annak ellenére, hogy nagyrészt a *pia* szóból van kialakítva, hosszú évtizedekig kívül esett érdeklődési körömon. Ember-hangyabolynak láttam kívülről és távolról szemlélve az egészet, ahol viszonylag rosszul öltözött emberek viszonylag rosszul öltözött társaiktól viszonylag silány minőségű árut igyekeznek hosszadalmas alkudozás, kunyerálás után kinyerni a rozzant tetők alatt, hevenyészve ácsolt vagy éppen otromba betontákolmányokat rohamozva meg mindenféle reklámszattyorral és fonott kosarakkal. Így aztán amikor feleségem nagy ritkán elhajtott hétvégeken az óbudai piacra zöldséget, gyümölcsöt, esetleg halottak napi koszorúkat venni (úgy évente történt ez meg – egyéb fontosabb vagy nemezebb anyagok megvételét nem szokta volt rám bízni), igyekeztem az első utamba kerülő *legszélső* árusnál megvásárolni mindent, függetlenül attól, szép-e vagy csúnya az áruja, zöldsége-gyümölcse-koszorúja, a lényeg az volt, hogy ne vegyüljek el a piaci forgatagban, amelynek még, nyilván csak képzelgés lehetett a részemről, valami áporodott, ellenségesen szúrós szaga is volt számomra. Amolyan – vastag emberszaga. Egy pillanatig nem tagadtam magam előtt sem, hogy előítéletes (alkalmi), fölöslegesen kényeskedő piaci vásárló voltam, aki végképp képtelen megér-

teni, miért jobb a halomba dobált alma, mint az egyenként fényezett almákból a tálcára álmódott „bécsi kompozíció”, miért jobb a hegyekben álló földes dinnye, mint a boltok közelében szépen rendbe rakott, lemosott héjjal sorakozó társaik, és így tovább, és így tovább – summa summárum, annyival nem volt olcsóbb a piaci áru, mint amennyivel vonzóbb és kulturáltabb volt az élelmiszeráruházakban kapható – vélten – ugyanaz. Az emberben van valami természetellenes és megmagyarázhatatlan, de mindenképpen működő arisztokratizmus, más nézőpontból sznobizmus, ha meg bírja venni a drágábbat, nem tolongva rosszarcú és rossz szagú hajnali sorsársak között, akkor ugyan már, miért is ne az egyszerűbb és arisztokratikusabb megoldást válassza. Legfeljebb, na, legfeljebb a tejfőlös-sajtós (és még húsz egyéb variációt fel lehetne sorolni belőle) lángos miatt volt érdemes a piac Flórián téri *külső* oldalát megközeleltetni, és ha, és erre volt már eset, és ha a lángos hosszúlépést vagy sört kívánt meg sorrendiségben maga után, akkor egy lyukkal arrébb, még szintén a piac *külső* oldalához ragasztva, szégyenletesen olcsón lehetett szomjat oltani a piaci kocsmában. Mindezek ellenére a piac inkább taszított, mint vonzott, olcsó kocsmák sokfelé van a nagyvilágban, és lángost is egyre több helyen sütnek még jeles és kies fővárosunkban is. Rendetlen, de a világban a rendet szerető ember lévén, az is zavart, hogy nem volt számomra tisztázható sem a piac, sem a piacon árusító emberek státusa. Nem államiak, de nem is maszekok, mert az államnak fizetnek a helyért, ahol árusítanak, kvázi hogy hol árusíthatnak, ugyanakkor nincsenek fix áraik, és teljesen a vásárló bátorságán alapszik, hogy egy kiló sárgabarackot mennyiért vesz-e meg, amennyire tartja az árus, vagy az ár feléért, ameddig hajlandó leadni az áru tulajdonosa a követeléséből. Gyáva ember lévén, az alkudozást is alantas dolognak tartottam, noha a fél karomat odaadtam volna, ha egyszer is lett volna bátorságom azt mondani az árusnak a felém bökött ötven forintra, hogy legyen, mondjuk... negyvenkilenc... negyvenkilencért megveszem...

A megcsontosodni látszó előítélet – ötven év elképzelései, és nem feltétlenül tapasztalatai rakódtak egymásra – akkor változott meg, amikor Békéscsabára kerültem, és ott kaptam egy lakást a színészházban. Nem írom nagybetűvel, mert valójában csak két-három szint ez egy tízemeletes toronyházban. Az ember itt először gyámoltalan, hiszen megszokta, hogy otthon a család, vele a reggeli-ebéd-vasora szentháromsága, amely mint nap- és família-összetartó szisztéma megbízható ritmust ad az életének, míg kiszakadván ebből a közegből, egyedül maradván, elveszíti összes biztonságtudatát. S mert enni kell, s ahhoz vásárolni kell, időnként lemerészkedik a hetedik emeletről, hogy vegyen magának ezt-azt. A piacon mindent megkapunk, biztat a kezdetek kezdetén, mondhatni, piaci létezésem hajnalán Merő Béla rendező, színészházi szomszédom, és ha nem hiszem is ezt el neki teljesen, annyit magam is tudok, hogy a piac a színészházat befogadó épülettől legfeljebb háromszáz lépésre nyitogatja a kapuit, ami vonzóbbá teszi a jóval távolabbi Csaba Center elnevezésű vidéki *megastore*-nál. Vona-kodva bár, de leereszkedem a hetedikről a tengerszint fölötti legmélyebb magyar földre (Békéscsaba a tengerszinthez legközelebb eső magyar város, mint megtudtam később), hogy elkutyagoljak vele a piac bejáratáig. Ne a csarnokban kezdjük, javasolja, hanem az első nyitott vaskapun hatoljunk bele a nyüzsgésbe. Ami mellbe vág, az az áruk elképzelhetetlen sokfélesége és mennyisége. Perceken belül annyi retket, paradicsomot, paprikát, uborkát, hagymát és más mindenféle, ismert és ismeretlen zöldséget, Isten-teremtményt látok, amennyit talán életemben összesen nem ettem meg, pedig nem vagyok a zöldségek esküdt ellensége. És még csak pár lépést tettünk az eladósorok között! Azután támadnak a gyümölcsök. Alma, körte, dinnye, szilva, barack, szőlő – minden, amit az ős maga elé az asztalára lerak, mely asztal jelenleg a piac. De még nem veszünk semmit.

A piac még nem a vásárlás terepe számunkra, még csak a szemlélődésnek van itt az ideje. Elsődlegesen a színeket gyűjtjük össze a szemükben, az azonos színek számtalan ár-

nyalatát engedjük egymás mellé férkőzni, egymásba hatolni, egymáson áterengeni magunkban. Kora reggel van, ilyenkor pálinkát kell inni! A piac tengelyében található Fatornyos szépnevű vendéglátóipari egységben fél meggypálinkát veszünk magunkhoz, itt a fél pálinka fél deci pálinka, és nem négy cent, mint egyéb úri helyeken. A pálinkát, fajtájához illően – mondhatni, azzal harmonizáltatva – egy korsó meggyssörrel kísérrjük le. Később már a Fatornyos elnevezést kiiktatjuk a szótárunkból, és egyszerűen a Ferihez megyünk le, aki egy különösen tiszta tekintetű, derűs kocsmáros, már ha kocsmáros a szakmája szerint. Nekünk mindenesetre az kell legyen, ha kiszolgál bennünket. Később megtudjuk, színházjáró ember, így különösen kedves lesz a szívünknek.

Az újabb kör a pultok között a nehezebb műfajba szédít át bennünket. A zöldségek gyalogsága és a gyümölcsök könnyűlovassága után jön a nehéztüzérség, jönnek a húсок és a kolbászok. Békéscsabán nem ismerik (el) a szalámi létezését, még a szalámi szót kimondani is bűn, csak vastagkolbász van meg vékonykolbász, ez a kettő viszont megszámlálhatatlan fajtában és formában fordul elő, normál ízesítéssel, enyhén csípősen, csípősen és szinte ehetetlenül erősen. Közvetlen szomszédságukban hosszú rudakon hatalmas oldalszalonnák lógnak vaskampókra függesztve, csülkők, sonkák, combok, bordák, füstölve és füstöletlenül, de kapható itt lókolbász, liba- és disznótöpörtyű, mangalica- és abált szalonna, kenőmájás, füstölt szűzérme, és megannyi csodája még a húsnak, a húsból készült húsnak. Az illatok országába értünk. Szagokat mondanék legszívesebben, mert az illat az illékony és finom valami, az itt százszámra lógó füstölt húanyagok viszont nehéz szagot ontanak magukból, nem kellemtelent, ellenkezőleg, brutálisan vonzót. Ember lévén, be kell valljuk, hogy nem csak az illatok csábítanak el bennünket, de a különböző szagok, párák és kipárolgások is. Emberek ütköznek nekünk elbáméskodásunkban, elbáméskodásukban, de ez itt csöppet sem zavarja sem az ütközőt, sem az ütközöttet. A kínálat olyan gazdag, hogy az ember

bármit vesz, azonnal megbánja, mert két pulttal vagy bódéval arrébb sokkal szebbet lát ugyanabból, amit az előbb megvásárolt. De még mindig nem veszünk semmit. Orunkat új és újabb támadások érik, egymásra nézünk, és tudjuk, hogy ebből a világból most ki kell menekülnünk. Mehetnénk a mindenféle sajtok vagy frissen sült kenyerrek, kiflik és zsömlék más-más illatfelhőjébe, de mi a Viharsarok nevű apróablakos kocsmát nézzük ki magunknak – később már nem a Viharsarokba ugrunk le, ha megszomjazunk, elakadunk a munkánkkal vagy összeveszünk a közös munkánkon, hanem Jolihoz, az italok szelíd kimerőjéhez. Itt aszútörkölyt kortyintunk (magyar ember a fél decit egyetlen hajtással, mi több, korttyal tünteti el a napvilágról), hideg csapolt világossal küldjük meg, és elgondoljuk, hogy most már enünk kellene valamit. A piac tengelyében vagyunk ismét, hol máshol lenne a kocsmá – és a lacikonyha? Utóbbi a Viharsarok közvetlen szomszédságában van, az összes pultnál esznek, a kiadóablak előtt hosszú sor áll, ami vagy arra utal, hogy nagyon jó a kaja, vagy arra, hogy nagyon éhesek a piacozók egy idő után. Szemügyre vesszük az üvegen át a bádog tárlókban gőzölgő ételeket. A látvány és a kínálat lenyűgöző, de talán szegényes ez a jelző ahhoz, hogy leírjuk, ami élénk tárul. Hagymás sült vér, sült velő, birka-, marha- és malacpörkölt, köröm- és csülökpörkölt, sült és rántott húсок, pacal, csülkös- és velőspacal, természetesen sült hurka és kolbász, meg cigánka, az itteni specialitás.¹

¹ Nos, ennél időzzünk is el egy keveset! Mi is az a cigánka, illetve cigányka? (A receptet az internetről lopom le, amely egy *amari* nevezetű valaki tudományából származik.) „A cigánka vagy cigányka a jellegzetes, népi ételek egyike a szlovák (tót) disznótorokban. A régi időkben a máját nem minden családban fogyasztották, hanem odaadták a kolduló cigányasszonyoknak. Később rájöttek, hogy a levágott hízó máját finom ételek készítéséhez fel lehet használni, ezután készült belőle reszelt máj, kenőmájás és a cigánkanak nevezett étel. Az étel alapja a kész, megfűszerezett, bekevert kolbászhus. A keverési arány: fele a kolbászhus, fele a máj. A nyersen ledarált sertésmáját összekeverjük a hússal, egy tojással (1 kg-nyi anyaghoz 1 darab tojás), ezután megsózzuk, borsozzuk ízlés szerint, és jól összegyúrjuk. A recehálót (más néven receháj, fátolyka, fodros-háj, cseplesz) kiterítjük az asztalra, az összekevert anyagokból gombócokat (egy ökölnyi) formázunk. Egy gombócot ráteszünk a recehálóra, majd ezt körbevágjuk úgy, hogy be tudjuk göngyölni a keveréket lapos, batyu formára. Egy nagy tepsiben a hurka és a kolbász mellett süthető készre. Köretnek héjában sült krumpli süthető hozzá, ami meg van forgatva a tepsiben levő kolbászszírban.”

Végül megriadunk a hatalmas kínálattól, és csak sült kolbászt és kétféle hurkát eszünk hatalmas szelet meleg-puha fehérkenyérrel, kovászos uborkával és ecetes paprikával. Ha jobban belegondolok, hogy lassan tíz éve dolgozom Békéscsabán, azt hiszem, nincs olyan tárlója ennek a kiváló lacikonyhának, amelyet többször ki ne próbáltam volna. És a próbálás mind a mai napig folyik. Amint éhségünket elvertük, Jolinál még egy habzó sört magunkhoz veszünk, de már csak pohárral, mértékkel, mert elindulunk a piac tengelyének túlsó felére.

A Fatornyos egy nagy térre néz, amely tér a piaci napokon – mert vannak kitüntetett napok a piacokon, Békéscsabán a szerda és a szombat – megtelik áruval és árusokkal. Ebben a világban aztán keveredik román a szerbbel, horvát az ukránnal, tót a magyarral, ki beszél, ki töri, ki gyilkolja, de beszél a nyelvet. Beszélne is kell, másképp hogyan adna túl az áruján. A tér nehéz román bútorokkal vemhes, ezek valódi fából készültek, és egy-egy szék megemeléséhez szinte két ember szükségeltetik, illetve itt van tér a szőnyegek megszámlálhatlanságának. És inentől, a térről egy keskeny folyosócskán átvezetődve egy másik, nagyobb térre, kezdődik az ócskapiac, vagy bazár, nem is tudom, minek nevezzem. Nemrég végigjártam Isztambul fedett bazárnegyedét, régen kijártam az Ecserire, néha a PeCsa szombati bolhapiacára is, de azokon a helyeken sem éreztem magam annyira elveszettnek, mint itt, ahol minden kapható, de minden a legnagyobb rendtelenséggel és a leglogikátlanabbul következik egymásra, valahogy nem egymás után, hanem rakódva egymásra, egymásba belefolyva. Itt pólókat kínálnak, mellette szerzőszámok százai hevernek a nejlonnal letakart asztalon, bicskák, kések, török, bajonétek, szuronyok, a következő pulton elemlámpák, halogén égők és elemek kavalkádja, őket egy melltartós asztal követi a rettenetes mérettől az egészen leheletnyi kis anyagokig, amely körül tapasztalatlanok feltűnő fiatal fiúk ógyelegnek, katonanadrágok és festmények, órák minden mennyiségben, bögrék, csészek, tálak, tányérok a múlt század elejéről,

részholmik, cipők és bakancsok, csizmák és papucsok, háborús érdemérmek és szocialista kitüntetések, biciklik és autóalkatrészek, felfújható csónakok, boxeralsók és bugyik, könyvek és elnyűtt Playboy-számok, zoknik és cicanadrágok, edény- és késkészletek, kukták és kávéfőzők, kávék és halkonzervek, parfümök és mosószeresek... az új keveredik a régivel, az értékes az értéktelennel, az ép a csorbával, szakadttal, a közös bennük, hogy mindegyiket kínálják, és nagy részüket senki sem veszi meg. Ami nem olyan nagy baj, piac máshol is van, oda lehet tovább szállítani a maradékot.

Az „álló” árusok mellett számolni kell a „mozgóárusokkal”. Ők többnyire nem vesznek helyjegyet maguknak, de rendelkeznek áruval, amelyen túl akarnak adni. Cifra szoknyás cigánylány nyomja puha mellét bizalmasan a karomhoz, zoknit vegyen, fiatalember, próbál levenni a lábamról átlátszó hízelkedéssel. Egy román legény derékszíjakat és öveket árul. Eredeti bőr, mondja, ez tényleg eredeti, csak tessék megnézni! Tarvisio jut eszembe, ahol a bőrholmik, kabátok, dzsekik eredetiségét öngyújtó lángjával igyekeznek bizonyítani az árusok. Itt nem lobban az öngyújtó. Van, ki csak egy-egy darab holmin próbál túladni, amit nyilván lopott valahol, vagy amit kidobásra ítélt az eladó valamelyik pultnál, ő pedig felszedte. A piacon minden olcsóbb, mint az állami vagy magánboltokban, előfordul, hogy feleáron adják ugyanazt, mint amott, de gyakori, hogy egyszerű hamisítvány az, amit feleáron sóznak a vevőre. A piac nagy lutri, itt nincs reklamáció, visszahozatal, amit kifizetél, az már örökre a tiéd. A piachoz érteni kell, külön nyelve és erkölcs van, amelyet vagy elcsajátít valaki, vagy az örök balek szerepében kóborol ebben a dzsungelben.

Egy vastag fekete bőrszíjon akad meg a tekintetem. Kétezer-ötszáz, mondja az árus. Nézem, hajlítgatom, biztosan nem lehet műbőr. Kétezer, szólal meg a hátam mögött Merő rendező, aki ismeri gyámoltalanságomat, amit talán hívhatunk az említett gyávaságnak is. Pedig, a tapasztalatok később azt mutatják, hogy az árusok szeretnek alkudni, mondhatni, az a passziójuk, ha kevés a vevő.

Rendben, válaszolja legnagyobb meglepetésemre a bőrt áruló nagydarab ember. Nekem is kellene egy, mondja Merő. Adja ide a kettőt háromezerért. A nagydarab ember szívja a fogát, ennyit azért mégsem kéne leengednie, ellenkezik az agyában a kereskedő, három-ezer-ötért odaadom a kettőt. Végül háromért a két bőrszíjjal megyünk tovább. Aztán, mintha valami gát szakadna át bennünk, egyszerre elkezdünk vásárolni, de nyakló nélkül. Veszünk egy-egy zsebórát, csak azért, mert annyira csúnyák, hogy hasonlókat kitálni sem lehet, és annyira olcsók, hogy egy óraboltban az összegért egy kismutatót se kapnánk. (Tíz éve már, hogy történt, és még mindig pontosan jár mindkét ronda óra, pedig mindketten vártuk egy ideig, mikor dobhatjuk el őket végre...) Veszünk elemet, ágyneműt, nadrágot, modern, vastag talpú és üvegfedelű lábasokat, öblös nagy tányérokot, régi villákat, késeket, kiskanalakat, halkonzervet és kávé, szájöblítő vizet és borotválkozás utáni arcszeszt (csak később jut eszembe, hogy nekem, szakállas embernek, semmi szükségem rá), horgot és ólmokat, 25-ös horgászsinórt, szemüveget, harapó- és csipőfogót, kalapácsot, rajzszeget... A tengelyhez érve szusszanunk egyet a Fatornyosban, a meggyálinka ennyi járás után már elkel, majd folytatván utunkat megrakodunk kétféle vastagkolbásszal, én veszek lókolbászt is, abált és mangalicaszalonnával, kenőmájással és libatepertővel, még meglévő ujjainkra ráakasztjuk a vásárolt gyümölcsökkel, savanyúságokkal, paradicsommal, paprikával, retekkel és hagymával szakadásig megpakolt nejlonszatyrokat, és visszavonulót fújunk a színészházba. A szobájába érve ki-ki elgondolkodhat a rettentő halom fölött, hogy mihez kezdjen azzal, amit a vásárlás lázában magához ragadott. Mit kéne hazavinni? Mondjuk, a vastagkolbászok egyikét. De a másik is eltart pár hónapig, akkora. Mikorra eszik meg az ember egy kiló almát, fél kiló szilvát, három fürt szőlőt, öt nagy szem paradicsomot, egy kiló paprikát, egy csokor retket, egy nagy jégcsapretket, két csokor méretes újhagymát, nem beszélve a kovászos uborkáról, a savanyított karfiolról és a kétféle sava-

nyú paprikáról. És akkor megfogadja... hogy aztán ne teljesítse...

A következő szerdán, vagy szombaton, attól függően, mikor van lent Csabán, már hajnali hatkor föl pattan a szeme, pedig a hét egyéb napjain szívesen alszik akár délig is. Röpke tusolás, repülés a nadrágba és a pólóba, ingbe, pénztárca a zsebbe, kopogás a szomszéd ajtón, vagy Merő lép ki felöltözve, vagy én, attól függően, hogy ki kopog be kihez, mindenféle magyarázkodás nélkül lépünk ki a lépcsőházból, indulunk el a piac felé. Mert a piac rettenetes mágnessé tud válni az ember életében. Olyankor is megy, ha nincs szüksége semmire, mert biztos lehet abban, hogy előbb-utóbb úgyis meglát valamit, amire ráfogja, hogy mégiscsak van szükség. Egy csokor virággal tér vissza néha másfél órás piaci bolyongás után, vagy egy citrommal, amivel a háromliteres teáskannájában rendkívüli teát izesít meg, egy darab kecskesajttal vagy három szem sárgabarackkal. Ha nincs miért menni, arra gondol, hogy hamarosan kifogy az órájából az eleme, vagy szemétkosarából a nejlonszák. Elfelejtett magával hozni tartalékozknit. Trikót. Inget. Nadrágot. Kabátot. Mind egy. A piac akkor is esemény, ha semmi dolga az embernek a piacon. Valahogy végtelenül demokratikus találmánya a piac az emberiségnek. Itt nem aláznak meg az árak, sem az egyéb vásárlók. Itt az is kiadja magát, aki vásárol, és az is, aki elad. Utóbbi azzal, amije van, amire szert tudott tenni, előbbi azzal, hogy mit és mennyit engedhet meg magának vásárláskor. A piacon senki sem kérdezi az áru eredetét. Amikor Kázmér, az egyik kedvenc eladóm, aki kizárólag gyümölcsöt árult, az egyik hajnalon legalább negyven egy-kétkilós hallal kezdett el kereskedni, senki sem kérdezte meg tőle, honnan szerezte, van-e horgászengetéye, netán a halászáshoz papírja. Ami itt van, az itt van, mindegy, honnan van. Ami itt nincs, az bizonyára a világon sincs. Azt nem kell keresni. Az nyilván fölösleges. Ha a fölöslegek bizarr kiállításán sem található valami, annak vagy nincs helye a világon, vagy csak nagyon ritka helyeken képzelhető el a létezetősége. A piacon amúgy teljes demokrácia uralkodik, az egyenlőség

értelmében. Nem fontos, ki kicsoda, polgármester-e vagy közmunkás, jól öltözött, vagy suhogós szabadidőruhában járkal az árukkal tömött járatokban. Nincsenek előjogok, csak előbb érkezések, előbb észrevételek, kifinomultabb élelmességek.

Ami a piacon ingyen kapható, és mindenki rendelkezik ezzel az áruval, az a hír. Manapság, amikor egy robbantásos merénylet híre percekkel a történet után fölkerül a képernyőkre, úgy tűnhet, minden elintézhető a „központi kommunikációval”. Pedig nem, pedig dehogyan. A kis közösségek nagy ügyei vagy kevésbé nagy ügyei, vagyis leginkább a legkisebb nagy ügyei mégiscsak szájhagyomány útján terjednek, jutnak el a közösség egyes tagjaihoz. S mint olyan, a piac a hírterjesztés igen fontos fóruma. Nyikorgó kosárral a kezükben megállnak a kis öregasszonyok, összehajolnak, és amennyire süketségük engedi a csöndességet, hangosan vakognak arról, ki mit hallott, ki mit látott, ki mit vélt hallani, és ki mit vélt látni. Kérdez és mesél, aki árul, kérdez és mesél, aki vásárol. Néha félórakig elácsorognak egy-egy rakás krumpli előtt a népek, jól kibeszélik magukat, azután nem vesznek semmit, és ezt senki sem veszi rossz néven tőlük. Aki végigsétál a fel-alá hullámozó tömegben, az hol gyerekszületésről hall gyöngyöző szavakat, hol egy haldokló szenvedéseit kapja panaszos hangfoszlányokban; továbblépve megtudja, hogy egy számára ismeretlen férfit hogyan csalja a számára ugyancsak ismeretlen felesége, aki kurva volt már lánynak is, ismerte, aki mondja, és hiába van két gyereke, az már megmarad ilyennek; megtudja, hogy Orbán cigány, és megtudja, hogy Orbán nem cigány; hogy a Semjén meleg (ezt másképpen mondják a piacozók), meg azt is, hogy nem is a Semjén a meleg, hanem az a Vona meg az a

Gábor, az a hosszú, vékony, vörös hajú, na hogyishíjják, akinek az a hitvány, semmilyen se pártja van; hogy lopják a bicikliket, a rendőrök meg basznak utánamenni a dolognak, mert egy bicikli mégis csak egy bicikli, de mit kezd a parasztember bicikli nélkül; hogy mi fagyott el és mit vert el a jég; hogy nem bal eset volt, hanem halálra verték a piszkos kábitószeres huligánok, akik a játszótéri hintákat szokták letépkedni, meg odaszarnak az ablakuk alá, hogy bosszantsák őket; hogy kutya nélkül már nem lehet biztonságban élni a mai világban; hogy a Lagzi Lajcsi akármilyen jó mulattató volt is, mégiscsak egy piszkos csaló csirkefogó, nem úgy, mint a Mága Zoli, aki törpe és cigány létére Prima Primissima-díjat kapott; hogy a kórházban fertőződött és halt meg, hogy a másik is fertőzést kapott, de nem halt bele, az csak fartőzést kapott, és nevetés, kacagás; hogy a városi strand vizébe’ nem ajánlatos fürödni, mert behugyoznak a piszkos emberek, akik klottgatásban akarnak belemenni a medencébe; de ha már itt tartunk, ez a Gyárfás elsíolta az úszóvilágbajnokság pénzét, és igaza van a Hosszú Katinkának, aki persze, hogy kokszol, kokszoljon is, kokszol az egész világ, így mondják a gyerekek otthon, meg már a tévében is hallani lehetett, hogy kokszol, kábitószeret vagy mi a szent szart szed, na, olyan teljesítményfokozót, csak nem veszik észre, mert firnajszos a férjével együtt; hogy a gyerekek az unokákkal nyáron Korfun voltak, ami valami nagy sziget valahol, a fene se tudja, hogy hol, de ott mindenki tud angolul; hogy nem tojnak a tyúkok, a csarnokban meg árulják a tápszeres tojásokat garmadával... és szétbonthatatlanul keveredik a fontos és a nem fontos, ami így persze nem igaz, mert ami az embereket foglalkoztatja, tűnjék ám bárgyúságnak, mégiscsak az a legfontosabb. A piacról hazafelé tartók tehát még akkor is valamilyen tudás birtokába kerülnek, ha senkivel sem álltak meg beszélgetni. Hát még ha megálltak! És a legtöbben megállnak. Mert, ahogy igaz az, hogy az az ember, akinek kevés az ideje, ne vendéglőbe üljön be, ugyanúgy igaz, hogy akinek nincs ideje, az ne járjon piacra.